

Förord

Blake skrev *Äktenskapet mellan himmel och helvete*. När jag skrivit om deras skilsmässa är det inte för att jag anser mig vara en värdig motståndare till ett sådant snille, och inte för att jag alls känner mig säker på att jag vet vad han menade. Men i en eller annan betydelse försöker man ständigt göra slut på detta äktenskap. Försöket bygger på tron att verkligheten aldrig ställer oss inför ett absolut oundvikligt ”antingen – eller”, att man alltid med tillräcklig skicklighet och tillräckligt tålamod och (framför allt) tid kan finna någon utväg som omfattar båda alternativen; att utvecklingen eller anpassningen eller den mera subtila analysen på ett eller annat sätt skall göra det onda till gott utan att man faller någon slutgiltig och total förkastelse-dom över något som man gärna ville behålla.

Denna tro anser jag vara en ödesdiger villfarelse. Man kan inte ta med sig allt bagage på alla resor. På en resa kanske till och med högra handen och högra ögat hör till det som man måste lämna kvar. Vi lever inte i en värld, där alla vägar är rader i en cirkel och där följaktligen alla, om man följer dem tillräckligt långt, alltmer närmar sig varandra för att slutligen mötas i medelpunkten. Tvärtom lever vi i en värld där varje väg efter några mil förgrenar sig i två, och vardera grenen i sin tur i två, och man vid varje förgrening måste besluta sig. Redan

på det biologiska planet liknar livet inte en flod utan ett träd. Det rör sig inte mot enhet utan bort från den, och de levande varelsena skiljer sig alltmer från varandra, ju mer utvecklade de är. Allt eftersom det goda mognar, skiljer det sig alltmer från det onda, men också från det övriga goda.

Jag tror inte att alla som valt en felaktig väg går under, men deras räddning består i att de förs tillbaka till den rätta vägen. En felaktig summa kan korrigeras, men bara genom att man går tillbaka tills man upptäcker felet och med utgångspunkt därifrån börjar addera på nytt, aldrig genom att bara gå vidare. Det onda kan göras ogjort, men det kan inte "utvecklas" till något gott. Tiden läker det inte. Förrollningen måste lösas steg för steg med en åtskiljande kraft som får oss att vända om – annars blir den inte alls löst.

Det är hela tiden ett "antingen – eller". Om vi håller fast vid helvetet (eller vid jorden), kommer vi aldrig att få se himlen. Accepterar vi himlen kan vi inte behålla ens den minsta och mest personliga souvenirerna från helvetet. Jag tror visserligen att alla som når himlen skall finna att det som de övergett (till och med om de rivit ut högra ögat) inte har gått förlorat; att kärnan av det som de egentligen sökte även i sina lägsta begär tvärt emot vad de tänkt sig kommer att finnas där och vänta på dem "i landet där ovan". I den meningen är det sant för dem som fullbordat färden (men för inga andra) att säga att det goda är allt och himlen allestädes. Men vi här på denna del av vägen får inte försöka föregripa denna återblickande syn. Gör vi det, löper vi risk att fastna i den falska och ödesdigra motsägelsen och inbilla oss att allt är gott och himlen överallt.

Men, frågar man, hur förhåller det sig med jorden? Ingen,

skulle jag tro, kommer att betrakta jorden som en särskilt angenäm plats, när allt kommer omkring. Jag tror att om man föredrar jorden framför himlen, visar det sig att den hela tiden endast har varit en region av helvetet. Men om man sätter himlen före jorden, visar det sig att den från början har varit en del av himlen själv.

Det återstår bara två saker att säga om denna lilla bok. Jag måste ge uttryck åt min tacksamhetsskuld till en författare vars namn jag glömt och som jag för flera år sedan läste i en amerikansk veckotidning. Artikeln handlade om det man kallar "science fiction". Det oböjliga och okrossbara i min himmelska fantasi ingavs mig av honom, fastän han använde det i ett annat och ytterst sinnrikt syfte. Hans hjälte färdades till *det förgångna*; och där fann han helt konsekvent regndroppar som genomborrade honom som kulor och smörgåsar som inga aldrig så starka tänder kunde bita i – naturligtvis därför att ingenting av det förgångna kan ändras. Jag har med mindre originalitet men (som jag hoppas) samma konsekvens överfört detta till det eviga. Om dessa rader skulle nå författaren till den berättelsen, ber jag honom ta emot min tacksamma erkänsla.

Den andra saken är följande. Jag ber läsaren komma ihåg att detta är en fantasi, en dröm. Den har naturligtvis en moral – i varje fall har det varit min avsikt. Men förhållandena efter döden är endast hypotetiska fantasier; de är inte ens någon gissning eller spekulation om vad som verkligen väntar oss. Minst av allt skulle jag vilja väcka nyfikenhet på enskildheter-na i den andra världen.

C. S. Lewis i april 1945